

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نياشده تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهيم

بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهيم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

استاد محمد اسحاق برکت

ویرجینیا - اضلاع متحده امریکا

۱۷ سپتمبر ۲۰۱۰

بیانید پښتو بیاموزیم

گړنی پښتو او لغتونه

(محاوره و لغات پښتو)

د پښتو ۲۰ لوست

(درس ۲۰ پښتو)

طبق معمول این درس پښتو را باز هم با چند لغت مهم و مشتقات آنها تقدیم میدارم ، دیده شود که تا چه اندازه مورد پسند شما علاقه مندان گرامی قرار میگیرد .
حوانندگان ارجمند درسهای پښتو متوجه باشند که جملات پښتو را بیشتر میکوشم تحت اللفظ ترجمه کنم، تا بصورت ادبی آن.

۱- داگ : دشت و بیابان و زمینهای لامزروع

- کله چې سری له کابل نه کندهار ته ځي په لاري ډېر ډاگونه او شاري ځمکي ويني په دغو کي د بکوا ډاگ يا دښته خورا مشهوره ده.

وقتی آدم (کسی) از کابل به قندهار میروود در راه بسیار دشتها و زمینهای لامزروع را میبیند، در آنها دشت بکوا بسیار مشهور است.

در جمله بالا کلمه یا اسم (سری) به معنی و مفهوم (کس و آدم) استعمال شده که درین مورد اندکی توجه خواهید فرمود:

- کلمه (سری) در گرامر پښتو اسم عام ، مفرد مذکر ومعنی آن (مرد) یعنی جنس مقابل (زن) است و جمع آن (سری) است.

- در محاوره ها این کلمه را بمفهوم و معنی (آدم، کس، انسان) به پیمانۀ وسیع حتی در بسیاری موارد اگر فاعل (زن) هم باشد بکار میبرند. به این مثالها توجه فرمائید:

- او سریه ! له ما سره خوله مه لگوه که نه بیپته به دی کرم

او مردکه! با من گفت و گو مکن ورنه بی آبرویت میسازم

- خولیه لگول یعنی گفت و گو ، مناقشه ، مشاجره و رد و بدل سخن

- کله چې سری د دغو خلکو کړو وړو(عملکرد، کردار) ته وگوري ورته هک او پک پاتي شی

وقتی آدم به عمل کرد این مردم می بیند حیران میماند

- او هلکه! سری شه که نه بیابه دی دلته پري نردم چې راشي.

اوبچه! آدم (انسان) شو ورنه بار دگر اینجا ترا نخواهم گذاشت

- هغه څه چې نن زموږ په هېواد کي کبږي د سرو کار نه دی

آنچه امروز در میهن ما جریان دارد کار انسانها نیست

کلمه (ډاگه) را مردم بیشتر بشکل (ډاگه) به مطالب دگر نیز استعمال میکنند. به این مثالها ملتفت گشته و توجه فرمائید:

- خان دېر په ډاگه ډاگه مه وهه زه به وروسته بیا درته ووايم.
- خود را بسیار به زمین زمین مزن (اصرار مکن) من پسانتر برایت خواهم گفت.
- سلیمه ! هغه هلک ته گوره چې خان په ډاگه ډاگه وهي او له خپلي مورنه پیسي غواري.
- سلیم ! آن بچه را ببین خود را به زمین زمین میزند و از مادرش پیسه (پول) میطلبد.
- احمد او غیاث د نورو هلکانو تر مخ پرون غېړي نیولي ، احمد یې خولی ځملاوو او هغه یې په ډاگه وویشت او ورته وپویل چې له ما سره بیا غېړي ونه نیسی چې بیا به دې په ډاگه ووهم.
- احمد و غیاث در محضر دیگر بچه ها کشتی گرفتند ، احمد را چندین بار خواباند و او را بر زمین زد و برایش گفت که با من دیگر کشتی نگیری که باز ترا بزمین خواهم زد.
- (غېړي نیول په غېړي کی نیول) را در پښتو به مطلب در آغوش گفتن و بغل کشی نیز بکار میبرند:
- د اختر په ورځ خلک یویل ته غېړي ورکوی او د اختر مبارکي وايي.
- بروز عید مردم همدیگر را در آغوش میکشند و عید مبارکی میدهند.
- بخاطر باید داشت که در برخی مناطق کشور برای (در آغوش کشیدن) لغت زیبای دگر پښتو (غاري ورکول) را نیز بکار میبندند. توجه کنید:
- په تلوېزيون کې مو وليدل چې د اختر په ورځ خلکو څنگه غاري ورکولي او مبارکي يې ويلي
- در تلویزیون ما دیدیم که مردم چه سان همدیگر را در آغوش میکشیدند و مبارکی میدادند.
- همچنان از کلمه (ډاگه و ډاگه) چند اصطلاح زیبای دیگر پښتو نیز گرفته شده مثلاً
- په ډاگه کول - یعنی افشاء کردن ، برملا ساختن
- دغه سړي نه غوبنتل چې نوم یې نورو ته په ډاگه شي.
- این مرد نمیخواست نامش به دیگران افشاء شود.
- په ډاگه ویل - یعنی واضح ، صریح ، علنی و عریان گفتن
- زه تاسوته په ډاگه وایم چې دغه بڼه بڼه نه ده.
- من به شما علنی (صریح) میگویم که این زن زن خوب نیست.